

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår referanse:
Arkivkode: 0
Deres referanse:
Dato: 22.01.2024

Høringsuttalelse – Forslag til lov om omdanning av Opplysningsvesenets fond til aksjeselskap

1 Om høringen

Vi viser til Barne- og familiedepartementets høringsnotat 8. desember 2023 med forslag til lov om omdanning av Opplysningsvesenets fond (OVF) til aksjeselskap

OVF er et eget rettssubjekt som forvalter verdier med utgangspunkt i eiendommer som lå til presteembetene. Grunnkapitalen er fondets eiendommer og et kapitalfond som også omfatter gevinst ved salg av eiendommer. I 2023 ble OVF et statlig fond. Fondet forvaltes av et organ underlagt departementet. I budsjettproposisjonen for 2024 heter det at «*Regjeringa tek sikte på å gjere Opplysningsvesenets fond om til eit aksjeselskap*». En slik omdanning krever en egen lov som regulerer prosessen og vilkår for denne.

Høringsfristen er satt til 22. januar 2024.

2 Forslaget

OVF er i lov om Opplysningsvesenets fond (OVF-loven) undergitt noen råderettsbegrensninger. Blant annet kan grunnkapitalen ikke gis bort eller brukes opp. Visse eiendeler som overføres til Den norske kirke (Kirken) er imidlertid unntatt. Som forutsetning for statlig eierskap til den delen av fondet som ikke overføres til Kirken, har Stortinget lagt til grunn at staten øker innsatsen for bevaring av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Det er foreslått at loven oppheves, og at OVF altså omdannes til aksjeselskap.

Lovforslaget er kort. Bestemmelsene regulerer aksjeselskapets overtakelse av eiendommer, eiendeler, rettigheter og plikter. Forslaget sier imidlertid ikke noe om selskapets forvaltning av midlene det overtar. Det sier herunder ikke noe om innsats for bevaring av kirkebygg. Videre legger lovforslaget ikke føringer for samfunnsnytte, til tross for Grunnlovens bestemmelse om at alle statens eiendeler skal forvaltes på en samfunnsnyttig måte.

3 Vår anbefaling

Hensyntatt våre betraktninger nedenfor, har vi ingen avgjørende innvendinger mot å omdanne OVF til aksjeselskap. Det er likevel vanskelig å se at en omdanning har stor betydning, og departementets begrunnelse for omdanning til aksjeselskap er ikke særlig omfattende.

Hvorvidt en omdanning vil innebære økte inntekter for OVF kan vi ikke ta stilling til, særlig siden det er avhengig av selskapets drift. Vi har ikke holdepunkter for å mene at fondet ikke drives effektivt i dag. *Organiseringen* av OVF har uansett ikke direkte betydning for kommunesektoren. Vi er imidlertid i tvil om forslaget sikrer og ivaretar *samfunnshensyn* og *vedlikehold av kirkebygg* på en bedre måte enn dagens organisering. For kommunene er det viktigste at dette hensyntas ved en eventuell omdanning.

Enkelte føringer for forvaltningen av selskapet må kunne gis i lovs form. Vi anbefaler derfor at sikring av de nevnte hensynene fremgår allerede av omdanningsloven dersom det opprettes et aksjeselskap. I det følgende utdyper vi vår anbefaling og begrunnelse.

4 Vurdering

Departementet begrunner forslaget til omdanning med at departementet ikke kan se «*tungtveiende*» grunner til å beholde dagens organisering. Videre viser departementet til at aksjeselskapsformen er «*velkjent*» og «*den mest utbredte innretningen for å drive næringsvirksomhet*», samt at OECD anbefaler en «*standardisering*» av selskaper med statlig eierandel.

Det fremgår av høringsnotatet at statens mål med selskapet vil være «*høyest mulig avkastning*». Lovforslaget selv sier likevel ikke noe om hva som skal være selskapets formål – det regulerer kun enkelte overgangsspørsmål. Som nevnt omtaler lovforslaget heller ikke forholdet til samfunnshensyn i forvaltningen av selskapet eller fortsatt forpliktelser og bidrag til vedlikehold av kirkebygg.

Både kommunene og staten selv har flere kontaktflater mot OVF. Fondets store eiendomsportefølje har stor betydning for samfunnsutviklingen og kommunenes handlingsrom. Vi fastholder våre synspunkter i tidligere høringsuttalelser om at OVF bør kunne å ta visse samfunnshensyn, herunder i vår uttalelse 28. januar 2021:

«Som en stor eiendomsbesitter er OVF en viktig avtalepart for kommunene. At OVF på grunn av sitt juridiske rammeverk er styrt etter avkastning og ikke tar bredere samfunnsmessige hensyn, er dessuten en utfordring og til hinder for samfunnsutviklingen i sentrumsnære strøk i mange kommuner. I den sammenheng kan vi blant annet vise til FoU-rapport om Opplysningsvesenets fond og Norske kommuner – i et juridisk og samfunnsøkonomisk perspektiv¹ hvor dette belyses nærmere.»

Vi fastholder også fra samme høringsuttalelse viktigheten av at bidrag fra OVF supplerer kommunenes økonomiske ansvar lokalt for Kirkens bygg:

«Sammenholdt med at statens økte innsats for å ta vare på de kulturhistoriske viktige kirkebyggene skal svare til den verdien av fondet som staten overtar, er dette ansvaret en så viktig premiss for de nye rammene som nå foreslås å gjelde for formuesmassen til fondet at dette bør lovfestes. Dette vil tydeliggjøre og sikre oppfølging av de føringer som regjeringen selv legger opp til når det gjelder kulturhistorisk viktige og verneverdige kirkebygg i Meld. St. 29 (2018–2019).

¹ Menon-publikasjon nr. 98/2018 <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/forskning-og-utvikling/nyhetssaker/Festeforholdet-OVF-kommunene.pdf>

Også av hensyn til forutsigbarhet for de øvrige aktørene, herunder kommunene, er det viktig at statens forpliktelse på dette området ligger fast.»

I dag reguleres forvaltningen som nevnt av OVF-loven, supplert med blant annet vedtekter og en instruks. Hvis OVF-loven oppheves reises spørsmål om hvilke eventuelle føringer som skal legges for aksjeselskapets forvaltning. Lovforslaget besvarer ikke dette, og vi har en viss bekymring for om gode intensjoner dermed ikke er sikret over tid.

Departementet deler riktignok i høringsnotatet en rekke konstruktive tanker om virksomheten. Et eksempel er at departementet *«tar sikte på at utbytter fra selskapet til staten skal være øremerket bevaringsstrategien for istandsetting av kulturhistoriske verdifulle kirkebygg»*. Et høringsnotat har imidlertid begrenset verdi som retningslinje for et aksjeselskap. Det er derfor hensiktsmessig at det allerede i den foreslåtte omdanningsloven fremgår at aksjeselskapet fremdeles skal være et verktøy for bevaring av kirkebygg, og at virksomheten i selskapet har handlingsrom til å ta samfunnsmessige hensyn.

Ved eventuell omdanning, tilbyr KS seg å delta i videre arbeid med utforming av selskapets virksomhet.

Tor Allstrin
Områdedirektør
Advokatene

Mari Trommald
Fungerende områdedirektør
Samfunn, velferd og demokrati